

۲۰۱۹

آیه الله العظمیٰ مکارم شیرازی

۱۸۸

۳۰

۱

در

www.ketab.ir

تہیہ و تنظیم: ابو الحسن علی بن محمد باقر داماد

فهرست نویسی پیش از انتشار: توسط انتشارات امام علی بن ابی طالب علیه السلام

سرشناسه: علیان نژادی، ابوالقاسم، ۱۳۴۳ -

عنوان و نام پدیدآور: به یاد معلم / تهیه و تنظیم: ابوالقاسم علیان نژادی
مشخصات نشر: قم: انتشارات امام علی بن ابی طالب (ع)، ۱۳۹۳.

مشخصات ظاهری: ۱۸۸ ص.

شابک: 978-964-533-190-8

وضعیت فهرست نویسی: فیا.

یادداشت: کتابنامه: ص. ۱۸۸؛ همچنین به صورت زیر نویس.

موضوع: دانش و دانش اندوزی - جنبه های مذهبی - اسلام

موضوع: اسلام و علوم

موضوع: اسلام و آموزش و پرورش

رده بندی کنگره: ۱۳۹۳ BP ۲۵۴/۴/۴۸ ب۹

۱۳۹۳ [BP ۲۳۰/۱۱۸/۴۸ ب۹

رده بندی دیوبی: ۲۹۷/۶۵۳

[۲۹۷/۴۸۳۷]

ناشر برتر

نوزدهمین نمایشگاه بین المللی کتاب تهران

به یاد معلم

تهیه و تنظیم: ابوالقاسم علیان نژادی

تیراژ: ۳۰۰۰ نسخه

نوبت چاپ: اول

صفحه و قطع: ۱۸۸ صفحه / رقعی

تاریخ انتشار: ۱۳۹۳

چاپخانه: سلیمانزاده

ناشر: انتشارات امام علی بن ابی طالب (ع)

شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۵۳۳-۱۹۰-۸

قم - ابتدای خیابان شهدا - کوی آمار (۲۲) - پلاک ۱۵

تلفن: ۳۷۷۲۲۴۷۸ دورنگار: ۳۷۸۴۰۰۹۹

www.imamalipub.ir

قیمت: ۵۰۰۰ تومان

فهرست مطالب

۱۱	پیشگفتار
۱۵	۱. وجوب طلب علم
۱۵	جهل عذر نیست
۱۶	کمال دین چیست؟
۱۷	کوتاهی در فراگیری علم ممنوع!
۲۱	۲. اوج کمال
۲۱	کمال چیست؟
۲۲	یک: فهم عمیق دین
۲۴	دو: صبر در برابر مشکلات
۲۵	سه: تقدیر المعیشه
۲۷	۳. نفقه در دین
۲۸	شاخه های سه گانه مسایل دینی
۲۸	کسانی که مایل به تقلید نیستند
۲۹	خطر جدایی از اهل بیت <small>علیهم السلام</small>
۳۰	وابستگی علمی به بیگانگان ممنوع
۳۳	۴. یا معلّم باشید یا شاگرد!
۳۴	عالم مطاع کیست؟
۳۵	دین از سیاست جدا نیست
۳۷	ارتباط بین عالم مطاع و تشکیل حکومت اسلامی

- ۳۹ ۵. برتری عالم بر عابد!
- ۴۰ عبادت، هدف آفرینش
- ۴۱ الف) تفاوت مقامات علمی دانشمندان
- ۴۱ ب) عدد تکثیر و معنای آن
- ۴۲ علل برتری عالم بر عابد
- ۴۵ ۶. مردم بر سه دسته‌اند
- ۴۵ چُتَاء چیست؟
- ۴۶ اقسام سه گانه مردم در قرآن
- ۴۷ ضرورت تعلیم در محضر علمای ربّانی
- ۴۹ ۷. اهمیّت فوق العاده علم آموزی
- ۵۰ یک: اعجاز علمی پیامبر ﷺ
- ۵۰ دو: علم دین یا همه علوم؟
- ۵۱ سه: ابزارهای دشمن در مبارزه با عالمان دین
- ۵۱ الف) نیازی به پیروی از عالمان دین نیست!
- ۵۲ ب) تقلید ناپسند است!
- ۵۳ ج) علما با عصر صنعت هماهنگ نیستند!
- ۵۴ د) علما اختلاف نظر دارند
- ۵۴ ه) پخش شایعات
- ۵۷ ۸. اجر تعلیم دادن
- ۵۸ اوّل: مباشرت و تسبیب
- ۵۸ دوم: بازاریابی هرمی مشروع!
- ۵۹ سوم: گستره روایت
- ۶۰ چهارم: خطر آموزش‌های زشت
- ۶۳ ۹. فضیلت علم و عالم و متعلم
- ۶۴ بخش اوّل: ارزش فوق العاده علم
- ۶۵ بخش دوم: سخن خداوند با حضرت دانیال
- ۶۷ اخلاق در دنیای امروز

۱۰. فراگیری، عمل کردن و نشر علم ۶۹
- اخلاص در عمل ۷۰
- الف) اخلاص حضرت موسی علیه السلام ۷۱
- ب) اخلاص حضرت علی علیه السلام ۷۲
- ج) اخلاص طوعه ۷۲
- پاداش مخترعان و مکتشفان ۷۳
۱۱. نورانیت علم ۷۵
۱. مخاطب روایت ۷۵
۲. علم رسمی و غیر رسمی ۷۶
۳. علم تنها به تعلّم نیست ۷۷
۴. کارهای خداوند بی حکمت نیست ۷۷
۱۲. حقوق دانشمندان و عالمان ۷۹
۱۳. تسبیح همه موجودات برای طالب علم ۸۳
- یک: همه موجودات زنده اند! ۸۳
- دو: رابطه بین تسبیح و علم ۸۴
- سه: ارزش فوق العاده طالب علم ۸۴
۱۴. بخشنده ترین بخشنندگان ۸۷
- فلسفه سؤال ۸۸
- بخشنده ترین ها ۸۸
۱۵. رهبری علم و دانش ۹۱
- انسان ها در دنیا مسافرنند ۹۱
۱۶. موعظه های بی اثر! ۹۵
- جایگاه تقوا ۹۵
۱۷. اخلاص ۹۷
- علوم مادی و الهی ۹۷
- معنای اخلاص و راه تحصیل آن ۹۸

۱۸. علم سودمند ۱۰۱
- تفاوت انسان با حیوان ۱۰۱
- فلسفهٔ عمل برخلاف علم ۱۰۲
۱۹. عالمان و حاکمان ۱۰۵
- روح و جسم در جامعه ۱۰۵
- ضرورت تشکیل حکومت دینی ۱۰۶
۲۰. ارزش فوق‌العادهٔ نشر علم و تبلیغ ۱۰۹
- آثار سنت‌های نیک ۱۰۹
- تشبیه اعمال انسان به ابرها و کوه‌ها ۱۱۰
۲۱. سلاح قلم و بیان ۱۱۳
- بعد معنوی زندگی بشر ۱۱۳
- چگونه خطیب خوبی شویم؟ ۱۱۴
- بعد مادی زندگی بشر ۱۱۵
۲۲. پرسش کلید علم و دانایی ۱۱۷
- پرسیدن عیب نیست ۱۱۷
- لزوم رجوع به متخصص ۱۱۸
- جوشش با مردم ۱۱۹
۲۳. مطالب بسیار مهم ۱۲۱
- نکات قابل توجه ۱۲۱
۲۴. دو چیز عجیب ۱۲۳
- به سخن نگاه کن ۱۲۳
- عفو و گذشت ۱۲۵
۲۵. معلم الخیر ۱۲۷
- سالخوردگان ۱۲۷
- پیشوای دادگر ۱۲۸
- معلمان ۱۲۸
- یادی از شهید مطهری علیه السلام ۱۲۹

- ۱۳۱ ۲۶. نظام ارزشی اسلام
- ۱۳۱ ارزش‌ها و ضد ارزش‌ها
- ۱۳۲ علم و تقوا و ایمان
- ۱۳۳ ارتباط بین علم و تقوا و ایمان
- ۱۳۵ ۲۷. نیازمندی هر جامعه‌ای به سه چیز
- ۱۳۵ معنای «همج»
- ۱۳۶ یک. فقیه متقی
- ۱۳۷ دو. زمامدار خیرخواه مقتدر
- ۱۳۸ سه. پزشک متخصص و مورد اعتماد
- ۱۳۹ ۲۸. شدیدترین عذاب‌ها
- ۱۳۹ سخت‌ترین عذاب!
- ۱۳۹ فلسفه سختی عذاب عالم بی عمل
- ۱۴۰ عالم بی عمل یا عالم محتکر!
- ۱۴۳ ۲۹. مهم‌تر از علم!
- ۱۴۳ مبارزه با معلول یا علت؟
- ۱۴۴ تفسیر دیگر روایت
- ۱۴۷ ۳۰. عجب مانع تحصیل علم
- ۱۴۷ اول: یک دوره فشرده اخلاق اسلامی
- ۱۴۸ دوم: تفاوت خوددبرترین با مفاهیم مشابه
- ۱۴۸ سوم: خوددبرترین به دنبال دانش نیست
- ۱۴۹ چهارم: نادانی و بخل مذموم‌ترین رذایل اخلاقی
- ۱۴۹ پنجم: مبارزه با رذایل اخلاقی
- ۱۵۱ ۳۱. ارکان سه گانه
- ۱۵۲ اول: «عالم» باید «ناطق» باشد
- ۱۵۲ دوم: «عالم» باید «عامل» باشد

۳۲. شریف‌ترین حسب‌ها ۱۵۵
- معنای حَسَب و نَسَب ۱۵۵
۳۳. تعلیم و تعلّم الزامی است ۱۵۹
- ارشاد جاهل و امر به معروف و نهی از منکر ۱۵۹
- معجزه حدیث فوق ۱۶۰
۳۴. علم و یقین ۱۶۳
- تفاوت «علم» و «باور» ۱۶۳
- علل عمل نکردن به علم و یقین ۱۶۴
۳۵. همه چیز در پر تو اندیشه ۱۶۷
- علم بدون فهم! ۱۶۷
- تلاوت بدون تدبیر ۱۶۸
- عبادت بی تفکر ۱۶۹
۳۶. معیار قبولی اعمال ۱۷۱
- کیفیت یا کمیت؟ ۱۷۱
- کیفیت مقدم است ۱۷۲
۳۷. در پرسیدن خجالت نکشید! ۱۷۵
- سؤال کلید مجهولات ۱۷۵
- پرسش‌گری، افتخار مسلمانان است ۱۷۶
۳۸. حیای عالمانه و جاهلانه! ۱۷۹
- سؤال و جواب حتی در میدان جنگ ۱۸۰
۳۹. جایگاه دانشمندان ۱۸۱
- برتری علما بر شهدا ۱۸۲
- برتری دانشمندان بر عابدان ۱۸۲
۴۰. عالم بی عمل ۱۸۵
- عالمان هواپرست قرن بیستم ۱۸۶
- منابع و مأخذ ۱۸۹

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

پیشگفتار

نظام ارزشی هر جامعه‌ای نشانگر عمق و غنا، یا پوچی و فقر آن جامعه است. اگر در «نظام ارزشی اسلام» بر «وجوب طلب علم» و «تفقه در دین» و «فضیلت علم و عالم و متعلم» و «فراگیری، عمل کردن و نشر علم» و «ارزش فوق العاده نشر علم و تبلیغ» و «سلاح قلم و بیان» تأکید شده، و نسبت به «جایگاه دانشمندان» و «عالمان و حاکمان» و «حقوق دانشمندان و عالمان» توصیه خاصی صورت گرفته، و «تعلیم و تعلم الزامی» شده و «علم و یقین» در کنار هم قرار گرفته و از علم به عنوان «شریف‌ترین حسب‌ها» و «معیار قبولی اعمال» یاد شده، و عالم یکی از «ارکان سه گانه» و «مهم‌تر از علم» و «بخشنده‌ترین بخشندگان» پس از خدا و پیامبرش و «معلم الخیر» توصیف شده، و اگر اسلام «همه چیز را در پرتو اندیشه» می‌داند و «رهبری علم و دانش» را پذیرفته و معتقد به «تسبیح همه موجودات برای طالب علم» است و بر «علم سودمند» که همراه با

«اخلاص» باشد تأکید کرده و «مطالب بسیار مهم» در مورد «برتری عالم بر عابد» و «اجر تعلیم دادن» و «نورانیت علم» و «حیای عالمانه و جاهلانه» و «نیازمندی هر جامعه به سه چیز» که یکی از آنها فقیه عالم با تقواست، بیان کرده و به مسلمانان سفارش کرده که «در پرسیدن خجالت نکشید» و «عجب مانع تحصیل علم» نشود و به تک تک آنان توصیه کرده که «یا معلم باشید یا شاگرد» و از این نکته که «پرسش کلید علم و دانایی» است غافل نشوند، تا «به اوج کمال» برسند و اگر در معارف دینی ما «مردم بر سه دسته‌اند» معلّمان و دانش‌آموزان و خار و خاشاک‌ها و هر کس در گروه اول و دوم نباشد به ناچار جزو گروه سوم خواهد شد، و اگر «دو چیز عجیب» شمرده شده: کلمه حکمت‌آمیزی که از دهان انسان سفیه و نادانی خارج شود و سخن زشتی که حکیمی بر زبان جاری کند که اولی را باید پذیرفت و دومی را بخشید، همه و همه جایگاه رفیع علم و عالم را در دین ما نشان می‌دهد تا آنجا که می‌توان اسلام را دین علم و دانش نامید.

و اگر «عالم بی عمل» شدیداً مورد مذمت قرار گرفته، و «موعظه‌های بی‌اثر» به او نسبت داده شده، و «به شدیدترین عذاب‌ها» تهدید گردیده، برای آن است که اسلام به همه جهانیان اعلام کند که دین ما علم را مقدمه عمل می‌داند و همه عالمان باید تلاش کنند ابتدا به آموخته‌های خود عمل کنند، سپس آن را در اختیار دیگران قرار دهند.

خوانندگان محترم کتابی که اکنون در دست شماست، مشتمل بر چهل حدیث ارزشمند از حضرات معصومین علیهم السلام در مورد «علم و عالم» است که مرجع عالیقدر حضرت آیه الله العظمی مکارم شیرازی (مدظله) با بیان سلیس و روان و در عین حال عمیق و موثکافانه خویش به شرح و تفسیر آن پرداخته است.

بخشی از این روایات (ده حدیث اول) صبح‌های چهارشنبه، نیمه دوم سال ۱۳۸۷ در مدرسه الامام امیرالمؤمنین علیه السلام برای کارمندان و اعضای دفتر معظم له شرح شده، و بخش دوم آن (از حدیث یازدهم تا سی ام) از مباحث اخلاقی معظم له در درس خارج فقه سال‌های ۱۳۷۱ تا ۱۳۹۲ انتخاب شده، و بخش سوم (از حدیث سی و یکم تا چهلیم) از کتاب‌های مختلف استاد گرفته شده که نام آن‌ها در پاورقی آمده است. و در مجموع کتابی است که مطالعه آن به معلمان قوت قلب، و به دانش‌آموزان انگیزه بیشتر داده، و هر خواننده منصفی آن را مطالعه کند به اهمیت فوق‌العاده علم و دانش از نظر اسلام پی خواهد برد. و هدیه مناسب و ارزشمندی برای «روز معلم» محسوب می‌شود.

خداوندا! به ما توفیق تعلیم و تعلم عنایت فرما و ثواب‌ها و عنایات ویژه‌ای که به معلمان و دانش‌آموختگان داری، به ما عنایت کن.

ابوالقاسم علیان نژادی

مشهد مقدس - زائر سرای امام صادق علیه السلام

۲۵ شوال سالروز شهادت امام صادق علیه السلام مصادف با ۱۱ شهریور ۱۳۹۲